

प्र.1. सह्याद्री पर्वताची महाराष्ट्रातील लांबी किती किमी आहे ?

(ASO-2019)

(1) 420

(2) 440

(3) 470

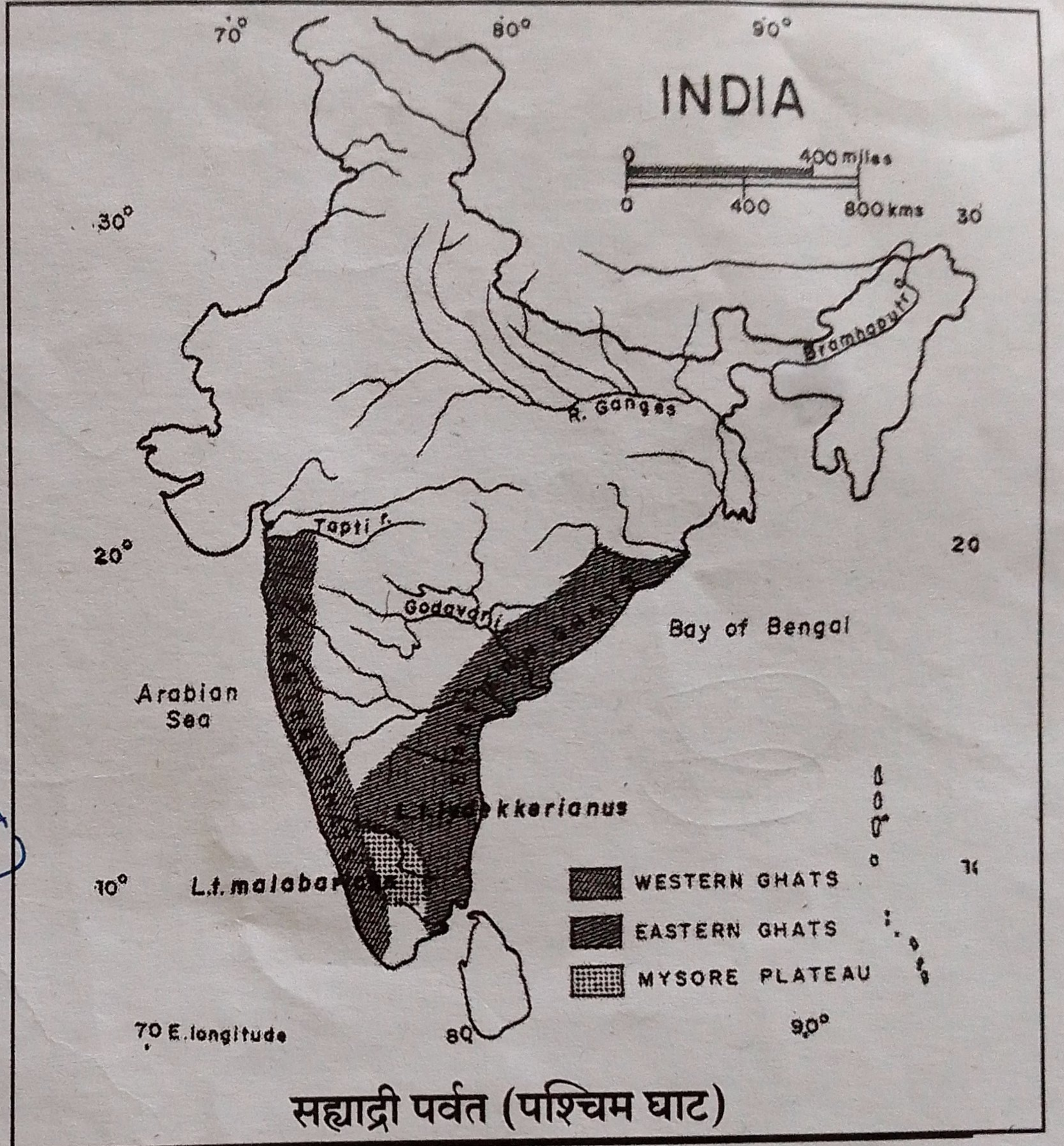
(4) 520

विश्लेषणासह स्पष्टीकरण

योग्य पर्याय : 2

■ सह्याद्री पर्वत / पश्चिम घाट

- उत्तरेस सातमाळा डोंगरापासून दक्षिणेस कन्याकुमारीपर्यंत सह्याद्री पर्वत (पश्चिम घाट) विस्तार आहे.
- एकूण लांबी : 1600 कि.मी. (उत्तरेकडून दक्षिणेकडे)
- महाराष्ट्रात 440 कि.मी. लांबीचा सह्याद्री पर्वत आहे.
- सरासरी उंची : 915 ते 1220 मीटर (किंवा 900 ते 1200 मी.)
- महाराष्ट्रामध्ये सह्याद्रीची रूंदी उत्तरेस वाढत जाते तर दक्षिणेस कमी होत जाते.
- सह्याद्री पर्वत हा महाराष्ट्राचा प्रमुख जलविभाजक आहे.
- सह्याद्री पर्वतास महाराष्ट्रामध्ये पश्चिम घाट या नावाने देखील ओळखले जाते.
- सह्याद्री पर्वतापासून अरबी समुद्र सुमारे 30 ते 60 कि.मी. अंतरावर आहे.

प्र.2. बालाघाट पठाराच्या उत्तरेस व दक्षिणेस अनुक्रमे कोणत्या नद्यांची खोरी आहेत ?

(ASO-2019)

(1) गोदावरी व भीमा

(2) नर्मदा व तापी

(3) पंचगंगा व घटप्रभा

(4) वैनगंगा व पैनगंगा

- खालील तक्त्यात डोंगरदरीमुळे वेगळे होणाऱ्या नद्या दर्शविल्या आहे.

विंध्य पर्वत

↑
नर्मदा नदी

↓
सातपुडा डोंगररांग

↑
तापी नदी

↓
सातमाळा अंजिठा डोंगररांगा

↑
गोदावरी नदी

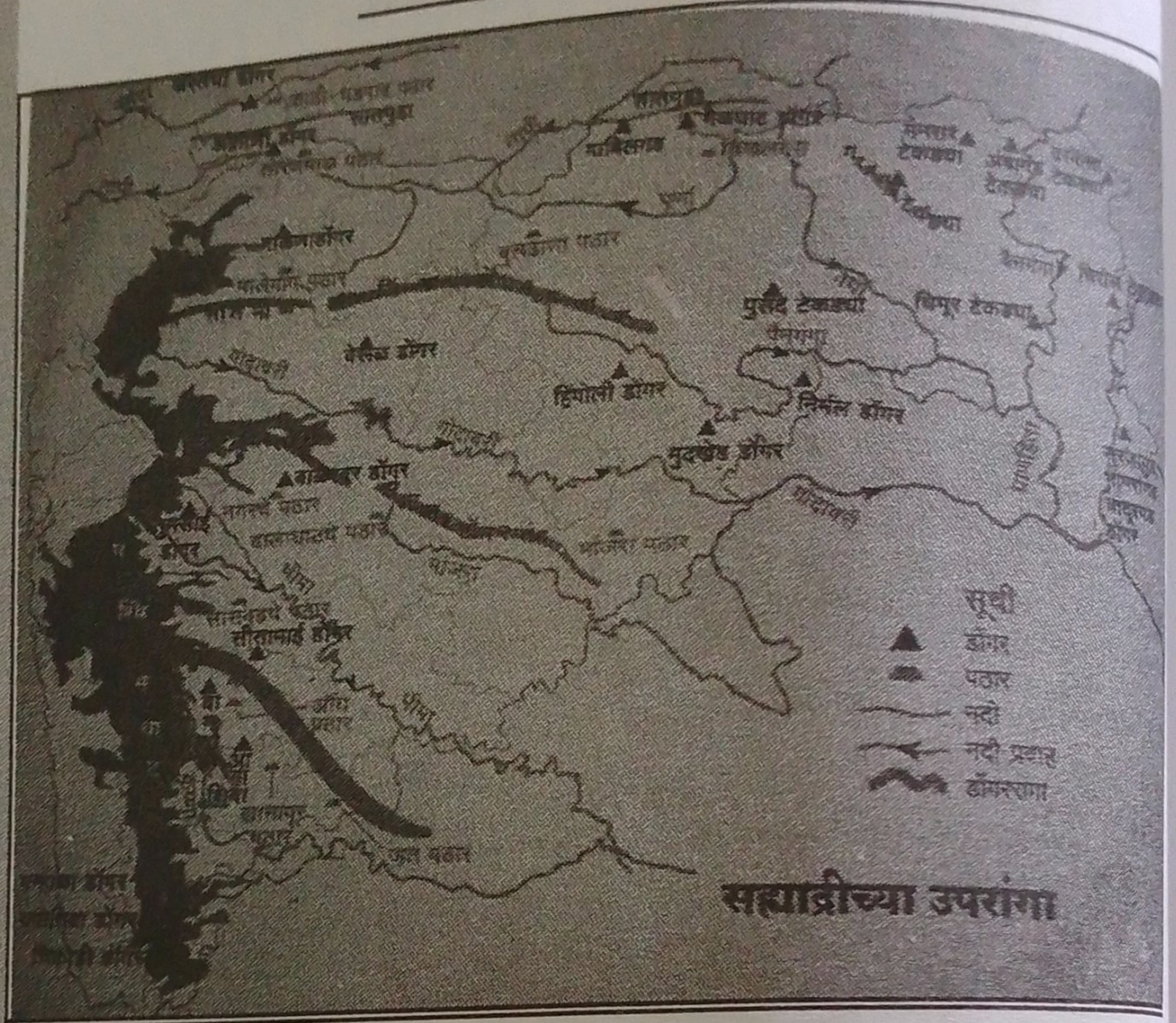
↓
हरिश्चंद्र बालाघाट डोंगररांगा

↑
भीमा नदी

↓
शंभुमहादेव डोंगररांगा

↑
कृष्णा नदी

महाराष्ट्र नदी प्रणाली व पर्वत रांगा

प्र.3. अस्तांभा शिखर महाराष्ट्राच्या कोणत्या जिल्ह्यात आहे?

(ASO-2019)

(1) नाशिक

(2) अमरावती

(3) नंदुरबार

(4) धुळे

- खालील तक्त्यात शिखर, उंची व जिल्हे दर्शविले आहेत.

क्रमांक	शिखरे	उंची (मीटर)	जिल्हा	क्रमांक	शिखरे	उंची (मीटर)	जिल्हा
1	कळसुबाई	1646	अहमदनगर	2	सालहेर	1567	नाशिक
3	महाबळेश्वर	1438	सातारा	4	भीमाशंकर	1431	पुणे
5	हरिश्चंद्रगड	1424	अहमदनगर	6	तारामती	1431	अहमदनगर
7	तोरणा	1404	पुणे	8	राजगड	1376	पुणे
9	रायेश्वर	1373	पुणे	10	मांगीतुंगी	1331	नाशिक
11	अस्तांभा	1325	नंदुरबार	12	मुल्हेर	1306	नाशिक
13	त्र्यंबकेश्वर	1304	नाशिक	14	ब्रह्मगिरी	1304	नाशिक
15	शिगी	1293	नाशिक	16	नाणेघाट	1264	अहमदनगर
17	तौला	1231	नाशिक	18	तामहिणी	1226	पुणे
19	वैराट	1177	अमरावती	20	चिखलदरा	1115	अमरावती
21	हनुमान	1063	धुळे	22	गडलगडा	967	गडचिरोली

डोंगर रांगा/टेकड्या	जिल्हा/ठिकाण
पन्हाळा डोंगररांगा, चिकोडी	कोल्हापूर
तोरणमाळ, अस्तंभ	नंदुरबार
तांदूळवाडी, टकमक, जीवनदानी	पालघर
तुंगार	ठाणे
औंध, मढोशी, आगाशिव	सातारा
हस्ती, शिरसोली	जळगाव
कमलभैरव, शुक्राचार्य, आष्टा	सांगली
रामलिंग, महादेव	सोलापूर
गाळणा, मांगी-तुंगी, मुल्हेर	नाशिक
धनोरा, गाळणा	धुळे
बाळेश्वर, कळसूबाई	अहमदनगर
अजिंठा, सुरपालनाथ	औरंगाबाद
निर्मल, मुदखेड	नांदेड
गाविलगड, चिखलदरा, चिरोडी	अमरावती
अंबाला, तसुबाई, शिंगी, ताम्हिणी, पुरंदर	पुणे
पुसद	यवतमाळ
टीपागड, चिरोली, शिरकोंडा, सूजलागड, भामरागड, चांदूरगड	गडचिरोली
गरमसूर, हादागड	नागपूर
अंबागड	भंडारा
नवेगाव, प्रतापगड, गायखुरी	गोंदिया
रावणदेव, नांदगाव, ब्राम्हणगाव टेकड्या, हरणखुरी, गिरड, तिगाव, बहिराम	वर्धा

खालील तक्त्यात काही महत्त्वाची जिल्ह्यांची तालुके दर्शविली आहेत.

जिल्हा	तालुके
परभणी	जितूर, मानवत, पाथरी, सोनपेठ, गंगाखेड, सेलू, पूर्णा, पालम, परभणी (एकूण 9 तालुके)
नांदेड	हदगाव, अर्धापूर, लोहा, कंधार, मुंदखेड, दिगलूर, धर्माबाद, बिलोली, मुखेड, भोकर, हिमायतनगर, किनवट, माहूर, उमरी, नायगाव, नांदेड (एकूण 16 तालुके)
बीड	गेवराई, आष्टी, पाटोदा, अंबेजोगाई, बीड, वडवणी, माजलगाव, धारूर, केज, परळी-वैजनाथ, शिरूर (कासार) (एकूण 11 तालुक)
हिंगोली	सेनगाव, औढानागनाथ, कळमनुरी, वसमत, हिंगोली (एकूण 5 तालुके)
औरंगाबाद	गंगापूर, वैजापूर, औरंगाबाद, पैठण, फुलंब्री, सिल्लोड, कन्नड, सोयगाव, खुलताबाद (एकूण 9 तालुके)

प्र.11. महाराष्ट्रातील खालील घाटांचा दक्षिणेकडून उत्तरेकडे कोणता क्रम बरोबर आहे?

(ASO-2018)

- (1) बोर, कुंभार्ली, आंबा, फोंडा
(3) कुंभार्ली, फोंडा, बोर, आंबा

- (2) फोंडा, आंबा, कुंभार्ली, बोर
(4) आंबा, बोर, फोंडा, कुंभार्ली

विश्लेषणासह स्पष्टीकरण : योग्य पर्याय : 2

खालील तक्त्यात उत्तरेकडून दक्षिणेकडे घाटांचा क्रम दिलेला आहे.

घाट	ठिकाण
थळघाट (कसारा)	मुंबई - नाशिक
चंदनापुरी घाट	पुणे - नाशिक
माळशेज घाट	ठाणे - अहमदनगर
बोर घाट	पुणे - मुंबई
वरंधा घाट	पुणे - महाड
कुंभार्ली घाट	कराड - चिपळूण
आंबा घाट	रत्नागिरी - कोल्हापूर
हनुमंते घाट	कुडाळ - कोल्हापूर
फोंडा घाट	सावंतवाडी - कोल्हापूर
आंबोली घाट	सावंतवाडी - बेळगाव

प्र.12. महाराष्ट्राच्या सह्याद्री भागातील शिखर व जिल्हा यांच्या योग्य जोड्या लावा.

(ASO 2016)

शिखर	जिल्हा
अ) मांगी-तुंगी	i) सातारा
ब) तोरणा	ii) नाशिक
क) कळसुबाई	iii) अहमदनगर
ड) महाबळेश्वर	iv) पुणे